

zijdsche kassen de kosten verhalen. Men zegt dat in de diplomatieke wereld het elkaar ontmoeten van staatslieden van divergeerende landen goede resultaten biedt, dat een bijeenzijn van twee mannen aan een eenvoudige lunch in een idyllisch hotelletje de wereldverhoudingen heeft gewijzigd, ik betwijfel of mutatis mutandis hetzelfde geldt voor de relaties der bonden van zee-lieden en reeders.

Het gebrek aan verband met de regelen, die rond de arbeidsverhouding zich groepeeren, het heenstappen over het autonome bedrijfsrecht, het te spoedig grijpen naar het publieke recht tot vestiging der Kamers en de weinige belangrijkheid van haar taak, doen mij deze proeve van bedrijfsorganisatie niet met instemming begroeten, al bevat zij ongetwijfeld elementen, die op zichzelf toejuiching verdienen.

IV.

In het kort geleden in de serie Publiek- en Privaatrecht als No. 11 verschenen werk van Kortenhorst en van Rooy „De collectieve Arbeidsovereenkomst” wordt een keurig overzicht geboden van datgene, dat met het terrein, dat feitelijk de Commissie Molengraaff betreedt, verband houdt. Wat daarin treffen moet, is de onzekerheid omtrent één belangrijk punt, hetwelk ik nu maar aangeef in de woorden „de sprong van het private naar het publieke recht”. Zeker, de Duitsche wetgeving biedt voorbeelden, hoe dit kunststuk is volbracht, maar de navolging aanbevelen durf ik niet.

De arbeidsverhouding ter zee, rustend op de overeenkomst van partijen, op het van overheidswege gestelde of opgeteekende recht, op het vrije bedrijfsrecht, is een goed voorbeeld, hoe sociale elementen, die aan de arbeidsverhouding inhaerent zijn, zijn bewaard of opnieuw opgetreden. En hier is behoefte aan voortgang, maar die voortgang is slechts mogelijk als de rechtsordening op den aard der verhouding rust en dat is iets anders dan kunstmatig een nieuw verband scheppen. Men kan de straks van Rehm aangehaalde woorden ook bijna geheel omkeeren en zeggen: das Arbeitsverhältnis ist nur seinem Bestehen nach ein rechtliches Gewaltverhältnis, dagegen seinem Entstehen nach ein vertragsmässiges Verhältnis. De wetgever kan